

I

(Resolutioner, rekommendationer och yttranden)

REKOMMENDATIONER

EUROPEISKA UNIONENS DOMSTOL

Nedanstående rekommendationer har utarbetats med anledning av antagandet, den 25 september 2012, i Luxemburg, av domstolens nya rättegångsregler (EUT L 265, 29.9.2012, s. 1). De ersätter informationsmeddelandet om begäran om förhandsavgörande från nationella domstolar (EUT C 160, 28.5.2011, s. 1), och syftar till att återspegla de nyheter i rättegångsreglerna som kan ha betydelse både för frågan huruvida en begäran om förhandsavgörande ska hänskjutas till domstolen och för utformningen av begäran.

REKOMMENDATIONER

till nationella domstolar om begäran om förhandsavgörande

(2012/C 338/01)

I — ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

Domstolens behörighet att meddela förhandsavgöranden

1. Systemet med begäran om förhandsavgörande är en mekanism av grundläggande betydelse i unionsrätten. Det har till syfte att ge de nationella domstolarna möjlighet att säkerställa en enhetlig tolkning och tillämpning av unionsrätten i samtliga medlemsstater.
2. Enligt artikel 19.3 b i fördraget om Europeiska unionen (nedan kallat FEU) och artikel 267 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (nedan kallat FEUF) är Europeiska unionens domstol behörig att meddela förhandsavgöranden angående tolkningen av unionsrätten och giltigheten av rättsakter som antagits av unionens institutioner, organ eller byråer.
3. Enligt artikel 256.3 FEUF ska tribunalen visserligen vara behörig att pröva och avgöra frågor som hänskjutits för förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF på särskilda områden som fastställs i stadgan. Stadgan har emellertid inte anpassats i detta avseende, varför det för närvarande endast är domstolen som är behörig att pröva mål om förhandsavgörande.
4. Även om domstolen enligt artikel 267 FEUF ges en allmän behörighet att pröva mål om förhandsavgörande, anges emellertid i ett flertal bestämmelser i primärrätten undantag från eller tillfälliga inskränkningar i denna behörighet. Här kan särskilt nämnas artiklarna 275 och 276 FEUF samt artikel 10 i protokoll (nr 36) om övergångsbestämmelser till Lissabonfördraget (EUT C 83, av den 30 mars 2010, s. 1) ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Enligt artikel 10.1–10.3 i protokoll nr 36 ska domstolens befogenheter i fråga om unionsakter som antagits på området för polissamarbete och straffrättsligt samarbete före ikraftträdandet av Lissabonfördraget, och som inte ändrats därefter, emellertid vara oförändrade under en period av högst fem år efter dagen för ikraftträdandet av Lissabonfördraget (den 1 december 2009). Under denna period kan följaktligen sådana rättsakter endast bli föremål för en begäran om förhandsavgörande från domstolar i medlemsstater som har godtagit EU-domstolens behörighet. Det är upp till var och en av dessa medlemsstater att bestämma huruvida möjligheten att hänskjuta frågor till domstolen ska vara öppen för samtliga domstolar i denna stat eller endast för dem som dömer i sista instans.

5. Förfarandet för förhandsavgörande bygger på samarbetet mellan EU-domstolen och domstolar i medlemsstaterna. För att säkerställa att detta förfarande fungerar så effektivt som möjligt har domstolen ansett det lämpligt att lämna nedanstående rekommendationer till de nationella domstolarna.

6. Rekommendationerna är inte bindande, utan syftar till att komplettera avdelning 3 i domstolens rättegångsregler (artiklarna 93–118) och att ge medlemsstaternas domstolar vägledning i fråga om när det är lämpligt att begära förhandsavgörande samt att lämna praktiska upplysningar om formen för och verkningarna av en sådan begäran.

Domstolens roll i förfarandet för förhandsavgörande

7. Som nämnts ovan är domstolens roll i förfarandet för förhandsavgörande att tillhandahålla en tolkning av unionsrätten eller att pröva dess giltighet, och inte att tillämpa unionsrätten på de faktiska omständigheterna i målet vid den nationella domstolen. Detta är en uppgift för den sistnämnda domstolen, och det ankommer således inte på EU-domstolen vare sig att pröva frågor som rör de faktiska omständigheterna i det nationella målet eller att avgöra eventuella meningsskiljaktigheter om tolkningen eller tillämpningen av nationella rättsregler.

8. När EU-domstolen uttalar sig om tolkningen eller giltigheten av unionsrätten, försöker den dessutom att ge ett användbart svar för avgörandet av målet vid den nationella domstolen. Det är emellertid den nationella domstolen som ska dra de konkreta konsekvenserna av EU-domstolens svar, i förekommande fall genom att underlåta att tillämpa den aktuella nationella rättsregeln.

Beslutet att begära förhandsavgörande

Vem får begära förhandsavgörande?

9. Enligt artikel 267 FEUF får i princip samtliga domstolar i medlemsstaterna, under förutsättning att de ska fälla avgörande inom ramen för ett förfarande som är avsett att leda till ett avgörande av rättskipningskaraktär, begära förhandsavgörande från EU-domstolen. EU-domstolen tolkar begreppet domstol som ett självständigt unionsrättsligt begrepp. Den tar i detta avseende hänsyn till ett antal omständigheter, såsom huruvida det hänskjutande organet är upprättat enligt lag, organet är av stadigvarande karaktär, dess jurisdiktion är av tvingande art, förfarandet är kontradiktoriskt, organet tillämpar rättsregler och huruvida det har en oberoende ställning.

10. Oavsett om parterna i det nationella målet har uttryckt önskemål om att en begäran om förhandsavgörande ska framställas till EU-domstolen, ankommer det uteslutande på den nationella domstolen att besluta huruvida så ska ske.

Tolkningsfrågor

11. Enligt artikel 267 FEUF har varje domstol rätt att begära förhandsavgörande från EU-domstolen angående tolkningen av en unionsrättslig regel, när den anser att detta är nödvändigt för att avgöra ett anhängigt mål.

12. En domstol vars avgöranden inte kan överklagas enligt den nationella rättsordningen är emellertid skyldig att begära förhandsavgörande från EU-domstolen, utom när frågan redan har avgjorts i rättspraxis (och det eventuellt nya sammanhanget inte ger upphov till konkret tvivel beträffande möjligheten att tillämpa denna rättspraxis i det nationella målet) eller när det framstår som uppenbart hur den aktuella unionsrättsliga regeln ska tolkas.

13. En nationell domstol får således, särskilt om den anser sig ha funnit tillräckliga upplysningar i domstolens rättspraxis, själv avgöra hur unionsrätten ska tolkas och hur den ska tillämpas på de faktiska omständigheterna i målet. En begäran om förhandsavgörande kan emellertid visa sig vara särskilt användbar när det rör sig om en ny tolkningsfråga som har ett allmänt intresse för unionsrättens enhetliga tolkning eller när befintlig rättspraxis inte förefaller vara tillämplig på ett nytt faktiskt sammanhang.

14. För att EU-domstolen ska kunna få en klar bild av vad det nationella målet rör och vilka frågor det ger upphov till, är det lämpligt att den nationella domstolen, för var och en av de frågor som den ställer, redogör för på vilket sätt den begärda tolkningen är nödvändig för att den ska kunna döma i saken.

Giltighetsfrågor

15. Medlemsstaternas domstolar kan underkänna de grunder för ogiltighet som åberopas inför dem, men det är endast EU-domstolen som kan ogiltigförklara en rättsakt som har antagits av någon av unionens institutioner eller byråer eller något av dess organ.

16. En nationell domstol **måste** således begära förhandsavgörande från EU-domstolen när den är osäker på huruvida en sådan rättsakt är giltig, varvid den ska ange de skäl som den anser talar för att rättsakten är ogiltig.

17. Likväl kan en nationell domstol som hyser allvarliga tvivel om giltigheten av en rättsakt, som har antagits av någon av unionens institutioner eller byråer eller något av dess organ, som ligger till grund för en nationell rättsakt i undantagsfall interimistiskt besluta om uppskov med tillämpningen av den rättsakten eller vidta andra interimistiska åtgärder med avseende på denna. Den är i sådana fall skyldig att föra giltighetsfrågan vidare till EU-domstolen och därvid ange skälen till att den anser att unionsrättsakten inte är giltig.

I vilket skede i förfarandet bör en begäran om förhandsavgörande framställas?

18. Den nationella domstolen kan framställa en begäran om förhandsavgörande till EU-domstolen så snart den konstaterar att ett avgörande angående tolkningen eller giltigheten av unionsrätten är nödvändigt för att den ska kunna döma i saken. Det är nämligen den nationella domstolen som bäst kan avgöra i vilket skede av förfarandet som en sådan begäran bör framställas.

19. Det är emellertid önskvärt att beslutet att hänskjuta frågor för förhandsavgörande fattas i ett skede av förfarandet då den hänskjutande domstolen kan redogöra för de rättsliga och faktiska omständigheterna i målet, så att EU-domstolen får tillgång till samtliga uppgifter som är nödvändiga för att den, i förekommande fall, ska kunna kontrollera att unionsrätten är tillämplig i det nationella målet. Med hänsyn till intresset av en god rättskipning kan det även vara lämpligt att begäran om förhandsavgörande framställs efter det att parterna beretts tillfälle att yttra sig i saken.

Vilken form ska en begäran om förhandsavgörande ha och vad ska den innehålla?

20. Ett beslut från en domstol i en medlemsstat om att hänskjuta en eller flera frågor till EU-domstolen för förhandsavgörande kan ges vilken form som helst som är tillåten enligt nationell rätt för beslut under rättegången. Det är emellertid viktigt att tänka på att det är detta beslut som kommer att ligga till grund för förfarandet vid EU-domstolen och att denna måste ha tillgång till uppgifter som gör det möjligt för den att lämna ett användbart svar till den hänskjutande domstolen. Det är dessutom endast begäran om förhandsavgörande som delges parterna i det nationella målet och övriga berörda som avses i artikel 23 i stadgan, däribland medlemsstaterna, för att ge dem möjlighet att inkomma med ett skriftligt yttrande.

21. En begäran om förhandsavgörande bör vara skriven på ett enkelt, klart och exakt sätt och bör inte innehålla några överflödiga uppgifter, eftersom den ska översättas till Europeiska unionens samtliga officiella språk.

22. Det behövs ofta inte mer än ett tiotal sidor för att redogöra för bakgrunden till en begäran om förhandsavgörande på ett adekvat sätt. Samtidigt som begäran bör vara kortfattad måste den likväl vara tillräckligt utförlig och innehålla samtliga relevanta uppgifter, så att EU-domstolen, och berörda som har rätt att inkomma med yttrande till domstolen, kan få en god förståelse av bakgrunden och de tillämpliga bestämmelserna i målet vid den nationella domstolen. Enligt artikel 94 i rättegångsreglerna ska begäran om förhandsavgörande förutom de frågor som hänskjuts till domstolen för förhandsavgörande innehålla följande:

- Saken och en sammanfattning av de relevanta omständigheterna, såsom dessa har utretts av den hänskjutande domstolen eller, i vart fall, en redogörelse för de uppgifter om de faktiska omständigheterna som ligger till grund för frågorna.
- Lydelsen av de nationella bestämmelser som kan vara tillämpliga i målet och, i förekommande fall, relevant nationell rättspraxis⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Den hänskjutande domstolen ombeds att lämna exakta hänvisningar i detta avseende, till exempel sidnummer i en officiell tidning eller i en viss författnings- eller rättsfallssamling. Den kan också hänvisa till en webbplats.

— En redogörelse för de skäl som fått den hänskjutande domstolen att undra över tolkningen eller giltigheten av de aktuella unionsrättsliga bestämmelserna, och för det samband som den hänskjutande domstolen har funnit föreligga mellan de unionsrättsliga bestämmelserna och den nationella lagstiftning som är tillämplig i målet.

23. De unionsrättsliga bestämmelser som är relevanta i det nationella målet bör identifieras på ett så exakt sätt som möjligt i begäran om förhandsavgörande. Denna ska i förekommande fall även innehålla en kort sammanfattning av de relevanta argument som anförts av parterna i målet.

24. Den hänskjutande domstolen får slutligen kortfattat redogöra för hur den anser att de frågor som hänskjuts för förhandsavgörande ska besvaras, om den anser sig kunna göra detta. En sådan redogörelse är till hjälp för EU-domstolen, särskilt när den ska pröva begäran inom ramen för ett förfarande för skyndsam handläggning eller ett förfarande för brådskande mål.

25. För att göra det lättare att läsa begäran om förhandsavgörande, är det viktigt att den ges in till domstolen i maskinskriven form. Begäran ska vara daterad och underskriven. För att domstolen ska kunna hänvisa till begäran är det även till stor hjälp om sidorna och styckena i beslutet är numrerade.

26. Själva frågorna bör finnas i en avskild och tydligt angiven del av beslutet om hänskjutande, helst i början eller slutet av detsamma. Frågorna ska vara begripliga i sig, utan att de måste läsas tillsammans med skälen för begäran om förhandsavgörande. Skälen ska emellertid ge den bakgrund som behövs för en riktig förståelse av målets omfattning.

27. I ett mål om förhandsavgörande återger domstolen i princip de uppgifter som finns i beslutet om hänskjutande, inbegripet uppgifter om namn och andra personuppgifter. Den hänskjutande domstolen måste således själv i sitt beslut maskera vissa uppgifter eller sekretessbelägga uppgifter om identiteten av en eller flera av de personer eller enheter som berörs av det aktuella målet, om den anser att detta behövs.

28. EU-domstolen får även besluta om sekretess efter det att begäran om förhandsavgörande har getts in. Detta kan ske på eget initiativ eller på ansökan av den hänskjutande domstolen eller en part i det nationella målet. En sådan ansökan ska emellertid göras på ett så tidigt stadium i förfarandet som möjligt, eftersom den annars riskerar att bli verkningslös. I alla händelser måste den göras före det att meddelandet om det aktuella målet offentliggörs i *Europeiska unionens officiella tidning* och före det att begäran om förhandsavgörande delges de berörda som avses i artikel 23 i stadgan.

Vilka verkningar får en begäran om förhandsavgörande för det nationella förfarandet?

29. Den nationella domstolen är visserligen behörig att besluta om interimistiska åtgärder, särskilt i samband med en begäran om förhandsavgörande rörande rättsaktens giltighet (punkt 17 ovan). När en begäran om förhandsavgörande framställs måste emellertid målet vid den nationella domstolen förklaras vilande till dess att EU-domstolen har meddelat sitt avgörande.

30. Den hänskjutande domstolen ska underrätta EU-domstolen om alla beslut under rättegången som kan påverka hänskjutandet, särskilt beslut att tillåta nya parter att inträda i rättegången. Detta ligger i linje med intresset av att förfarandet om förhandsavgörande vid domstolen förlöper väl. På så sätt säkerställs även att detta förfarande har en ändamålsenlig verkan.

Rättegångskostnader och rättshjälp

31. Förfarandet för förhandsavgörande vid EU-domstolen är kostnadsfritt, och domstolen beslutar inte om parternas rättegångskostnader i målet vid den hänskjutande domstolen. Det ankommer på den domstolen att besluta om detta.

32. Den hänskjutande domstolen kan, om det är tillåtet enligt de nationella reglerna, bevilja rättshjälp till en part i det nationella målet som saknar tillräckliga medel för att täcka sina kostnader, bland annat ombudskostnader, vid EU-domstolen. EU-domstolen kan även själv bevilja rättshjälp, om en part inte redan har beviljats rättshjälp på nationell nivå eller i den mån den rättshjälpen inte – eller endast delvis – täcker kostnaderna vid EU-domstolen.

Kommunikation mellan EU-domstolen och de nationella domstolarna

33. Den hänskjutande domstolen ska skicka begäran om förhandsavgörande och relevanta handlingar (i förekommande fall särskilt akten i målet eller en kopia av densamma) direkt till EU-domstolen. Försändelsen ska vara rekommenderad och ställas till EU-domstolens kansli (adress: Rue du Fort Niedergrünwald, L-2925 Luxembourg).

34. Domstolens kansli står i kontakt med den hänskjutande domstolen och översänder kopior av inlagor till den fram till dess att denna domstol delges EU-domstolens avgörande med anledning av begäran om förhandsavgörande.

35. EU-domstolen översänder sitt avgörande till den hänskjutande domstolen. EU-domstolen uppskattar om den hänskjutande domstolen underrättar den om hur detta avgörande tillämpats i det nationella målet och översänder sitt slutliga avgörande.

II — SÄRSKILDA BESTÄMMELSER OM BRÅDSKANDE FALL AV BEGÄRAN OM FÖRHANSAVGÖRANDE

36. En begäran om förhandsavgörande kan under vissa omständigheter handläggas skyndsamt eller enligt ett förfarande för brådskande mål. Villkoren för detta anges i artikel 23a i stadgan samt i artiklarna 105–114 i rättegångsreglerna.

Villkoren för tillämpning av förfarandet om skyndsamt handläggning eller förfarandet för brådskande mål

37. Det är EU-domstolen som beslutar huruvida dessa förfaranden ska tillämpas. Ett sådant beslut fattas i princip endast efter motiverad ansökan av den hänskjutande domstolen. I undantagsfall kan EU-domstolen emellertid på eget initiativ besluta att en begäran om förhandsavgörande ska handläggas skyndsamt eller enligt förfarandet för brådskande mål, om den bedömer att detta är nödvändigt mot bakgrund av målets art eller omständigheterna i målet.

38. I artikel 105 i rättegångsreglerna anges att en begäran om förhandsavgörande kan handläggas skyndsamt med avvikelse från vad som gäller enligt rättegångsreglerna, när målet är av sådan beskaffenhet att det måste avgöras utan dröjsmål. **Förfarandet för skyndsamt handläggning** medför betydande begränsningar för alla berörda aktörer. Detta gäller särskilt samtliga medlemsstater, som måste avge sina skriftliga eller muntliga yttranden inom mycket kortare frister än de som gäller i vanliga mål. En ansökan om skyndsamt handläggning bör därför göras endast om det föreligger särskilda omständigheter, som motiverar att EU-domstolen prövar de hänskjutna frågorna snabbt. Det förhållandet att ett stort antal personer eller rättsliga situationer kan komma att påverkas av det avgörande som den hänskjutande domstolen ska meddela efter att ha begärt förhandsavgörande av EU-domstolen utgör inte i sig en sådan särskild omständighet som kan motivera att målet ska handläggas skyndsamt⁽¹⁾.

39. Det nyss sagda gäller i än högre grad för **förfarandet för brådskande mål om förhandsavgörande**, som behandlas i artikel 107 i rättegångsreglerna. Detta förfarande tillämpas endast på de områden som avses i avdelning V i tredje delen i FEUF om området med frihet, säkerhet och rättvisa. Förfarandet medför ännu större begränsningar för berörda aktörer. Det är bland annat bara ett begränsat antal parter som får yttra sig skriftligen, och det är dessutom möjligt att i ytterst brådskande fall helt utelämnas den skriftliga delen av förfarandet vid EU-domstolen. En ansökan om handläggning enligt förfarandet för brådskande mål bör därför göras endast om det föreligger omständigheter där det är absolut nödvändigt att domstolen mycket snabbt prövar den hänskjutande domstolens frågor.

40. Det är inte möjligt att här på ett uttömmande sätt räkna upp sådana omständigheter, bland annat på grund av att de unionsrättsliga bestämmelser som reglerar området med frihet, rättvisa och säkerhet är av varierande karaktär och under ständig utveckling. Som exempel på situationer där en nationell domstol skulle kunna överväga att ansöka om handläggning enligt förfarandet för brådskande mål om förhandsavgörande kan dock nämnas följande: När en person är häktad eller på annat sätt frihetsberövad och svaret på den uppkomna frågan är avgörande för bedömningen av denna persons rättsliga ställning (se artikel 267 fjärde stycket FEUF), eller när det i ett mål om den rättsliga eller den faktiska vårdnaden om barn där talan har väckts med stöd av unionsrätten uppkommer fråga om den nationella domstolens behörighet och svaret på den frågan är beroende av svaret på den fråga som ställts i begäran om förhandsavgörande.

⁽¹⁾ En översikt av omständigheter som har ansetts medföra bifall eller avslag på ansökningar om skyndsamt handläggning som getts in med stöd av artikel 104a i domstolens rättegångsregler av den 19 juni 1991, i ändrad lydelse, ges i de beslut som meddelats av domstolens ordförande. Dessa beslut publiceras på webbplatsen www.curia.europa.eu. Sökväg: Klicka på rubriken "Rättspraxis". I sökformuläret, klicka på ikonen längst till höger om sökfältet "Dokument" och kryssa i rutorna "Dokument som inte publiceras i rättsfallssamlingen" och "Beslut". I rullgardinsmenyn under "Beslut", välj "Skyndsamt handläggning", "OK", "Sök".

Ansökan om att domstolen ska tillämpa förfarandet för skyndsam handläggning eller förfarandet för brådskande mål

41. För att EU-domstolen snabbt ska kunna besluta huruvida målet bör handläggas skyndsamt eller enligt förfarandet för brådskande mål, måste den nationella domstolen i sin ansökan på ett exakt sätt redogöra för de rättsliga och faktiska omständigheter som medför att målet är brådskande och i synnerhet ange vilka risker som uppkommer om begäran om förhandsavgörande handläggs enligt det normala förfarandet.

42. Den hänskjutande domstolen ska i den mån det är möjligt kortfattat ange hur den anser att de frågor som den ställer ska besvaras. Detta gör det lättare för parterna i det nationella målet och övriga som deltar i förfarandet att ta ställning till frågorna och för domstolen att fatta sitt avgörande, och bidrar därigenom till en snabb handläggning.

43. En ansökan om att domstolen ska tillämpa förfarandet för skyndsam handläggning eller förfarandet för brådskande mål ska framställas på ett klart och tydligt sätt, så att domstolens kansli omedelbart kan konstatera att ärendet ska ges en särskild behandling. För detta ändamål ombeds den hänskjutande domstolen att ange vilket av de två förfarandena som ansökan avser och att ange vilken artikel i rättegångsreglerna som är relevant (artikel 105 om skyndsam handläggning eller artikel 107 om förfarandet för brådskande mål). Detta bör anges på ett ställe i beslutet om hänskjutande som är lätt att upptäcka (till exempel i rubriken eller i en separat handling). I förekommande fall kan det vara lämpligt att den hänskjutande domstolens ansökan om handläggning enligt förfarandet för brådskande mål framställs i ett foljebrev.

44. När det gäller själva beslutet om hänskjutande bör det erinras om att det i en brådskande situation är än viktigare att beslutet är kortfattat, eftersom detta bidrar till att målet kan handläggas snabbt.

Kommunikation mellan EU-domstolen, den hänskjutande domstolen och parterna i det nationella målet

45. Den domstol som ansöker om att EU-domstolen ska tillämpa förfarandet för skyndsam handläggning eller förfarandet för brådskande mål bör ange den e-postadress, och eventuellt det faxnummer, som domstolen kan använda. Den bör även ange e-postadresser, och eventuella faxnummer, till parternas ombud. På så sätt påskyndas och underlättas EU-domstolens kommunikation med den hänskjutande domstolen och parterna i det nationella målet.

46. En kopia av det undertecknade beslutet om hänskjutande, med en ansökan om att domstolen ska tillämpa förfarandet för skyndsam handläggning eller förfarandet för brådskande mål, kan skickas i förväg till domstolen med e-post (ECJ-Registry@curia.europa.eu) eller telefax (+352 43 37 66). Handläggningen av begäran om förhandsavgörande och av nämnda ansökan kan påbörjas så snart en sådan kopia har inkommit till domstolens kansli. Dessa handlingar i original måste emellertid översändas till kansliet snarast möjligt.
